

התקשרות עם ספק יחיד בנושא לקויות והפרעות קשב בבתי ספר תיכוניים

מועד אחרון להגשת השגה: 25.11.2014

ספק: מרכז "דרך מהות" סמינר הקיבוצים

חוות דעת:

בהתאם לתקנה 3(4) לתקנות העיריות (מכרזים), תשמ"ח-1987 מודיעה בזאת העירייה כי בכוונתה להתקשר עם "דרך מהות" סמינר הקיבוצים בנושא שבנדון.

היקף ההתקשרות: שנה, כאשר לעירייה מוקנית הזכות להאריך את תקופת ההתקשרות בשתי תקופות נוספות, בנות 12 חודשים כל אחת.

מצ"ב להודעה זו **חוות דעת מנהלת אגף לקויי למידה והפרעות קשב בשירות הפסיכולוגי ייעוצי במשרד החינוך** כי אין בישראל ספק אחר המסוגל להפעיל תוכנית זו.

אדם הסבור כי יש בישראל ספק אחר המסוגל להפעיל תוכנית זו, רשאי לפנות בנושא למזכירות ועדת המכרזים בעיריית הרצליה, וזאת לא יאוחר מהמועד האחרון הקבוע לעיל.

פניות כאמור יש להעביר בכתב בלבד באמצעות פקס מס' 09-9591595 עבור מזכירת ועדת המכרזים, גב' ליאורה דוכן.

לכל פנייה יש לצרף את פרטיו המלאים של הפונה (לרבות שם מלא, כתובת, מספרי טלפון וכתובת דואר אלקטרוני) וכן את פרטיו של הספק הישראלי, ולצרף אסמכתאות בדבר הטענות הנטענות בפניה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השרות פסיכולוגי ייעוצי
שפ לקויות למידה והפרעות קשב

ט' אלול תשע"ד
04 ספטמבר 2014

לכבוד
ד"ר אבי בנבנישתי
מנהל אגף החינוך
עיריית הרצליה

הנדון: מרכזי מהו"ת - תכנית ייחודית במערכת החינוך עבור תלמידים עם לקויות למידה וקשב

מרכזי מהו"ת בבית הספר, מתמחים בטיפול בתלמידים בעלי לקויות למידה והפרעות קשב במהלך שעות הלימודים בבית הספר, תוך פיתוח מתמיד של צוות המרכז עצמו ושל כלל המורים בבית הספר.

מרכזי מהו"ת נותן מענה לימודי ורגשי לתלמידים עם לקויות הלמידה והקשב. מודל העבודה של המרכז מושתת על קונספט ייחודי של חיזוק כוחות התלמיד עם הלקויות וחיזוק כוחות המערכת החינוכית לקידום התלמידים. מודל מהו"ת מייצר מרחב ביתי זמין ופתוח בתוך בית הספר בשעות הלימודים המאפשר להם לנווט את התנהלותם בתחום הלימודי-רגשי למרות לקותם ובתמיכת מעטפת המבוגרים שבסביבתם הטבעית-מורים והורים.

במרכזי זה ניתן לתלמידים שירות אינטגרטיבי מקצועי הן בתחום הלימודי והן בתחום החברתי-רגשי המבוסס על התפיסה הפסיכו-פדגוגית אותה מוביל משרד החינוך לקידום תפקוד תלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב. יישום תפיסה אינטגרטיבית זו המתורגם למודל עבודה זה הינו ייחודי במערכת החינוך.

שירותי המרכז :

המרכז פתוח בכל ימות השבוע ובכל שעות הלימודים.
המרכז מנוהל ע"י איש מקצוע מיומן בתחום לקויות הלמידה ואסטרטגיות הלמידה. כמו כן, עובדים במרכז מורים נוספים מצוות בית הספר, אשר עוברים השתלמויות.

רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים 9100201 טלפון: 02-5603246-7 פקס: 02-5603375
www.education.gov.il/shefi

השירותים הניתנים במרכז כוללים :

- אסטרטגיות למידה – פיתוח כישורי הלמידה, עפ"י נקודות החוזק, תוך עקיפה של נקודות התורפה.
- אסטרטגיות ארגון והתמודדות עם חיי היומיום.
- שיחות תובנה וקבוצות שיתוף – לשיחות בין התלמידים על הקשיים ודרכי ההתמודדות
- עבודה על מקצועות לימוד מרכזיים כאמצעי לפיתוח כישורי הלמידה
- יעוץ להורים, יעוץ והדרכה למורי בית הספר
- שימוש בטכנולוגיות סיוע

מרכז מהות כרשת מקצועית

יתרון ייחודי של מרכזי מהו"ת הוא באופן ההכשרה של מנהלי המרכזים. כל מרכזי מהו"ת בבתי הספר במערכת החינוך מאוגדים ברשת מקצועית וארגונית של מרכז דרך מהות בסמינר הקיבוצים. רשת מקצועית זו מספקת לכל מנהלי המרכזים תהליכי הכשרה, לזו והדרכה באופן שיטתי לכל שנות הפעילות של המרכז.

מרכז מהות כמענה אוניברסלי למתבגרים

חשוב להדגיש כי מודל זה נמצא כמענה המתאים לסטודנטים במוסדות להשכלה הגבוהה, והשנה קיבל גם הכרה בכנסת באמצעות חקיקה. (" חוק זכויות תלמידים עם לקויות למידה במוסדות העל-תיכוניים- התשע"ד-2014). יש לציין כי כיום הוקמו פועלים כבר כ-35 מרכזי מהו"ת (מרחב התעצמות ותובנה) בחטיבות העליונות.

מדדי הצלחה:

- שיפור שביעות הרצון של כל הגורמים בבית הספר: מורים, הורים ותלמידים.
- העלאת ההישגים הלימודיים
- שיפור בדימוי העצמי, ביכולת ההתמודדות העצמאית, ברווחה הנפשית של התלמידים בעלי לקויות למידה והפרעות קשב
- שיפור האקלים הבית ספרי

תכניות המופעלות בבתי ספר לקידום תלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב

- **א.י.ל** (אני יכול להצליח) תכנית גנרית רב-מערכתית במודל אקולוגי-קהילתי המכוון ליצירת תנאים מערכתיים הוליסטיים לקידום רגשי-לימודי של תלמידים עם לקויות למידה. התכנית פותחה על בסיס ידע מחקרי עדכני תוך התאמתה לתנאי מערכת החינוך צרכי התלמידים והצוותים המקצועיים. תכנית זו היא תוצר של שתוף אינטרדיסציפלינרי בין אנשי מקצוע מתחום האקדמיה, הרפואה, החינוך והפסיכולוגיה, תוך שיתוף בין- מערכתי (המכון ללקויות למידה במרכז הבינתחומי הרצליה, מרכז שניידר לרפואת ילדים, המוסד לבטוח לאומי ומשרד החינוך) ושיתוף תוך משרדי (אגפי הגיל, המזכירות הפדגוגית, אגפים מקצועיים במשרד). התכנית מבוססת על חיזוק גורמי החוסן של התלמיד ושל המערכת החינוכית והמשפחתית, תוך דגש על התמקצעות הצוות החינוכי והמקצועי בהבניית תהליכי איתור מוקדם של תלמידים עם לקויות למידה וזיהוי הקשיים התפקודיים שלהם, הכשרת הצוות לקיום תהליכי התערבות פסיכו-פדגוגיים, לזוי מחנך-חונך לתלמיד ובצוע אבחון מקצועי של המנגנונים הנמצאים בבסיס הלקות בצד איתור גורמי החוסן. תכנית זו מיושמת ב-20 **חטיבות ביניים** ב-6 רשויות מקומיות. בשנתה הלימודים תשע"ה מתבצע פילוט בעיר הרצליה ליישום התכנית **בבתי ספר יסודיים**.
- **מאו"ר** – תכנית המבוססת על תכנית " נבטים" שפותחה על ידי פרופ' מיכל שני. תכנית זו בנויה ברוח מודל התגובה להתערבות (RTI) ומכשירה את המורים לאיתור תלמידים עם לקויות למידה והרחבת הרפרטואר שלהם ביצירת מענים בתחומי הלמידה. התכנית מופעלות ב-30 **חטיבות ביניים** ב-4 רשויות מקומיות בשיתוף השרות הפסיכולוגי והרשויות המקומיות.
- **" לגעת מבעד לשריון "** תכנית המיועדת להגברת המודעות של הצוות החינוכי לסינדרום הפרעת הקשב ולחיזוק כוחות ההתמודדות של בית הספר להתמודד אל מול ההפרעה. התכנית מופעלת על ידי יועצים חינוכיים ופסיכולוגים ב-168 **בתי ספר יסודיים**. התכנית פותחה באגף ליקויי למידה בשיתוף עמותת ההורים לתלמידים בעלי הפרעות קשב (עמותת "ביחד").
- **" מודל הבעתי-תמיכתי"** – תכנית המיועדת לאנשי מקצוע –יועצים ופסיכולוגים - לעבודה קבוצתית עם תלמידים המאפשרת להם מקום לביטוי רגשי, מהווה עבורם

הזדמנות להבנת החוויה של לקות למידה שלהם ולהרחבת המודעות העצמית להשלכות הלקות על תפקודם ולהרחבת מיומנויות התמודדות יעילות. תכנית זו פותחה על ידי פרופ' ציפורה שכטמן והיא מועברת על יועצות חינוכיות **בבתי הספר היסודיים**.

- **"סינגור עצמי"** תכנית שפותחה על ידי פרופ' לאה קוזמינסקי והופעלה בשיתוף מט"ח. תכנית המיועדת להעצמת יכולתו של התלמיד להשמיע את קולו על מנת להגן על זכויותיו ולדאוג להבטחת השירותים הנדרשים לקידומו. מופעלת במספר קטן של **חטיבות ביניים**.
- **"משיקים"** תכנית הכשרה למורים מקצועיים המיועדת להרחבת יכולתם ללמד באופן המותאם למגוון רחב של אופני למידה בכתה הרגילה.
- **מרכזי למידה בית ספריים**- במספר חטיבות עליונות מרכזי למידה שנותנים תגבור לימודי בבתי ספר לתלמידים מתקשים ביניהם תלמידים עם ליקויי למידה. להלן ייחודיות מרכז מהו"ת לעומת מרכז למידה.

- **מהו"ת** – (מרכז העצמה ותובנה) מודל ייחודי של התערבות רגשית –אקדמית לקידום תלמידים בעלי לקויות למידה והפרעות קשב שפותח במרכז מהו"ת בסמינר הקיבוצים. עקרון התכנית מושתת על יצירת "בית" לתלמידים עם לקויות למידה בבית הספר המעניק תמיכה ותחושת שייכות בצד העצמה לתלמידים ולמורים המלווים אותם. מרכזי מהו"ת פועלים ב-35 **בתי ספר תיכוניים** ומספר חטיבות ביניים במימון הרשויות המקומיות. תכנית מהו"ת היא המענה היחידי המותאם לתלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב שפותח עד היום לתלמידים בחטיבות העליונות.

ייחודיות מרכז מהו"ת לעומת מרכז למידה

מרכז למידה	מרכז מהו"ת	
"אם תלמד יותר טוב, תרגיש יותר טוב."	"אם תרגיש יותר טוב, תלמד יותר טוב."	הנחת יסוד
<u>ברמת הפרט</u> : שיפור ההישגים הלימודיים, חיזוק מיומנויות חלשות.	<u>ברמת הפרט</u> : התעצמות ותובנה של התלמיד בתוך אקולוגיה של "בית" ברוח הומניסטית. <u>ברמת המערכת</u> : תיווך להתעצמות ותובנה של צוות בית הספר והורים.	מטרה מרכזית
עיצוב של "כתה". משמש לצרכים שונים של בית הספר.	מרכז בית הספר. עיצוב של "בית" – מטופח וחם. משמש לצורכי מהו"ת בלבד ולא למטרות בית ספריות אחרות.	מיקום פיזי
פחות דגש על היבטים של גיבוש קבוצתי.	קיימת "גאווה יחידה" בזכות עבודה על גיבוש חברתי והשתייכות, פנייה מצד התלמידים והורים להצטרף.	היבט חברתי
פתוח בשעות הלימודים, עפ"י מערכת שעות הסיוע.	פתוח רוב שעות היום , כולל בהפסקות. פועל בשעות הלימודים, כחלק טבעי של חיי הילד.	שעות הפעילות
<u>תחום הלמידה</u> : שיעורי עזר ותגבור לימודי ("דגים") הכנה של תכנים לפני מבחנים הוראה מתקנת	<u>תחום הלמידה</u> : התאמת אסטרטגיות למידה אישיות ("חכה") באמצעות מקצועות כגון הסטוריה ואזרחות בכתה יוד – שיעורי עזר בלשון כ"תמריץ" להתקשרות למרכז. זיהוי סגנון הלמידה האישי של התלמיד <u>תחום רגשי</u> : סדנאות בתחומים רגשיים , שיחות אישיות, תמיכה הדדית בין התלמידים. <u>פעילות חברתית</u> : ימי הולדת, חגים, אירועים שונים, קבלת שבת, מפגשים בלתי פורמליים בהפסקות ובשיעורים חופשיים.	תכני הפעילות
<u>סגנון ההוראה</u> : פרטני או בקבוצות קטנות. <u>הוראה "אנכית"</u> – המורים הם שמלמדים את התלמידים (שיעורי עזר).	<u>סגנון ההוראה</u> : עבודה בקבוצות קטנות (2-4 תלמידים) <u>הוראה "אופקית"</u> – תלמידים בעלי הפרעות למידה חונכים (לאסטרטגיות למידה) את חבריהם בעלי הפרעות הלמידה.	אופי ההוראה

המרכז נתפס כשייך לצוות הטיפול של בית הספר.	המרכז נתפס כשייך לכלל מורי בית הספר, והם יכולים להיעזר בשירותיו לצורך התמודדות יעילה יותר עם התלמידים בעלי הפרעות הלמידה. המורים בבית הספר משתלמים בתחום של לקויות למידה ודרכי הוראה, ונוצר מומנטום של שינוי בדרכי ההוראה ובגישה האישית של המורים כלפי כל התלמידים בכתות האם.	קשר בין המרכז לגורמי בית הספר
רואה בהורים גורם נוסף שיכול לסייע לילד.	רואה בהורים שותפים לדרך וחלק אינטגרלי של תהליך ההתמודדות עם הקשיים (סדנאות להורים, ערבי הורים).	קשר בין המרכז להורים

סכום להמלצת מרכז מהו"ת כמענה לתלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב

בחטיבות העליונות :

- מרכז מהו"ת הינו המענה **הייחודי היחיד לתלמידים בחטיבות העליונות**, שפותח ונבנה לאור ידע תיאורטי בתחום לקויות למידה הפרעות קשב וידע פרקטי שהתפתח במוסדות העל-תיכוניים (להלן : מודל מרכזי התמיכה הפועלים במוסדות להשכלה גבוהה).
- מהו"ת הוא המענה האוניברסלי היחיד המושתת על התפיסה הפסיכו-פדגוגית למתבגרים בחטיבות העליונות עם ליקויי למידה והפרעות קשב הקיים בארץ .
- מרכז מהו"ת בהיותו מקום פיסי (המעניק תחושה של **ניראות** לתלמידים שחיים בצל סימפטום " שקוף") ומקום רגשי (המעניק תחושת קיימות שייכות תחושת "בית") מעניק חוויה מעצימה לתלמידים . זאת בצד תחושת ההעצמה למבוגרים לצוות החינוכי (הוראה וייעוץ) ולהורים.
- התמקצעות המורים מתפתחת תוך מתן הכשרה ולווי שיטתיים של אנשי מקצוע הפועלים ברשת מקצועית של הדרכה במודל זה.
- פיתוח מענים רלוונטים עדכניים לתלמידים המתורגלים באמצעות פיתוח תחושת המסוגלות, אסטרטגיות הוראה והתמודדות המסייעת להם להתמודד עם המשימות האקדמיות והחברתיות בהווה ובעתיד.

- מודל עבודה פסיכו-פדגוגית של מהו"ת הוא תרגום פרקטי של מדיניות אגף לקויות למידה לקידום תלמידים עם לקויות למידה והפרעות קשב, ובהלימה לרפורמה של למידה משמעותית שמוביל שר החינוך.

מסיבות אלו, ועל רקע ניסוני המקצועי בלוי פעילות מרכזי מהו"ת בשנים האחרונות, אני ממליצה לראות במענה זה של מרכז מהו"ת כספק יחיד ליישום תפיסה מותאמת זו לקידום תלמידים עם לקויות למידה והקשב בחטיבה העליונה בעיר הרצליה.

בכבוד רב

ד"ר יהודית אל-דור

מנהלת אגף לקויות למידה והפרעות קשב, שפ"י

משרד החינוך